

Fuqarolarning shaxsiy huquqlari va erkinliklari

Andijon davlat universiteti

MG'MAHT yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Mirzarayimova Zebiniso Mansurbek qizi

Annotatsiya: Maqolada fuqarolarning shaxsiy huquqlari va ularning Konstitutsiyada mustahkamlab qo'yilgani aks etgan.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, fuqaro, shaxsiy huquq, Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi.

O'zbekiston Respublikasida shaxsning huquq va erkinliklari, sha'ni va qadr-qimmati davlat va jamiyatning oliy qadriyatidir. O'zbekistonda qurilayotgan demokratik fuqarolik jamiyatida ijodiy salohiyatni ro'yobga chiqarish, jamiyat va davlatni idora etishda fuqarolarning faol qatnashishi ta'minlanmoqda. Davlat, siyosiy partiyalar, jamoat birlashmalarining manfaatlari inson manfaatlaridan yuqori qo'yilishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasida haqiqiy demokratiya, ijtimoiy adolat va insonparvarlik qoidalariga to'la amal qilinmoqda. Shuning uchun ham O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 14-moddasida: "Davlat o'z faoliyatini inson va jamiyat farovonligini ko'zlab, ijtimoiy adolat va qonuniylik prinsiplari asosida amalga oshiradi"⁴⁹, - deb uqtiriladi.

Mamlakatimizda har bir fuqaroning sha'ni, qadri, obro'-e'tiborini himoya qiluvchi qator qonunlarning joriy etilishi xalqaro huquq normalariga to'la mos keladi va haqiqiy demokratik, insonparvar, adolatli davlat tuzumining insoniy mohiyatidan kelib chiqadi.

Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining 12-moddasiga asosan, "Hech kimning shaxsiy va oilaviy hayotiga o'zboshimchalik bilan aralashish, uy-joyi daxlsizligiga, uning yozishmalaridagi sirlarga yoki uning or-nomusi va sha'niga o'zboshimchalik bilan tajovuz qilishi mumkin emas. Har bir inson ana shunday aralashuv yoki tajovuzdan qonun orqali himoya qilinish huquqiga ega"⁵⁰

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarning shaxsiy huquq va erkinliklari ichida eng asosiysi o'z mulki va mulkka voris bo'lish huquqidir. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga ko'ra, fuqarolarning o'z mehnatlari bilan topgan daromadlari, jamg'arma, mol-mulkleri, turadigan uylari va yordamchi xo'jaligiga, uy-ro'zg'or ashyolari va bisot buyumlariga, shaxsiy iste'mol buyumlari va qulayliklar tug'diradigan narsalariga shaxsiy egalik huquqini, shuningdek, shaxsiy mulkni meros qoldirish huquqi qonunan kafolatlanadi.

⁴⁹ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent- "O'zbekiston"-2019.7-b.

⁵⁰ Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi.

Inson, uning hayoti, sog'lig'i, qadr-qimmatini va boshqa daxlsiz huquqlari Konstitutsiyamizda oliy qadriyat deb tan olinadi.

Binobarin, Konstitutsiya inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashni birinchi o'ringa qo'yadi, shaxsni ma'muriy - buyruqbozlik tizimining bir murvati, belgilangan maqsadga erishishning oddiygina bir vositasi deb hisoblamaydi.

Konstitutsiyaviy huquq va erkinliklar har bir shaxs va O'zbekistonning har bir fuqarosi uchun taalluqlidir.

Shaxsiy huquq va erkinliklar huquq nazariyasida tabiiy huquqlar deb yuritiladi. Insonning kundalik hayotida unga xizmat qiluvchi, tabiiy mavjudot sifatida mavjud bo'lishi uchun zarur erkinliklar tabiiy huquqlar deb yuritiladi. Insonning tabiiy huquqlari g'oyalari qadimdan shakllanib taraqqiyot mezoni hisoblangan.

Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasida ham, Konstitutsiyamizda ham e'tirof etilganidek, shaxsning mazkur huquqlari daxlsizdir va har bir shaxs tug'ilishi bilan oq ana shu huquqlarga ega bo'ladi. Shaxsiy huquq va erkinliklarning Konstitutsiyada yuridik jihatdan mustahkamlanishi, tabiiyki bizning yangi davlatimizning demokratik huquqiy va fuqarolik jamiyati qurayotganligidan dalolat beradi. Insonning eng muhim huquqlaridan biri – uning yashash huquqidir. Bu huquq Konstitutsiyaning 7-bobi 24-moddasida qonuniy mustahkamlangan. Unda ko'rsatilishicha: “Yashash huquqi har bir insonning uzviy huquqidir. Inson hayotiga suiqasd qilish eng og'ir jinoyatdir”⁵¹ Insonning tinch, osoyishta hayot kechirishi uchun sharoit yaratish majburiyatini davlat o'z zimmasiga oladi. Bir vaqtning o'zida fuqarolarga ham tegishli majburiyatlar yuklatilib ular qonunlarga va ichki tartib qoidalarga rioya qilishlari zarur.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 25-moddasida qonuniy mustahkamlanishicha: “Har kim erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqiga ega. Hech kim qonunga asoslanmagan holda hibsga olinishi yoki qamoqda saqlanishi mumkin emas.”⁵²

Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasining 3-moddasida har bir insonning yashash, erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqlari mustahkamlangan.⁵³

Inson va fuqarolarning asosiy huquqlari tizimida eng muhimi erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqi hisoblanadi, chunki erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqi ta'minlanganidan so'nggina Konstitutsiya, qonunlar va boshqa qonun hujjatlarida kafolatlanadigan va himoya qilinadigan huquq va erkinliklar uchun shart - sharoit yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

⁵¹ O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent – “O'zbekiston” – 2019.

⁵² O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent – “O'zbekiston” – 2019.

⁵³ Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi.

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent-“O'zbekiston”-2019.
2. Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi.

